

csak a német népről és a lengyelekről gondoskodik — terveiben, a francziák boldogítása mellett Austria és Magyarország megmentését sem feledik ki barátai számításaikból.

Egy porosz diplomata közleménye szerint a habsburgok lennének az aldunai confederatio császárai, Magyarország, Horvát, Tót- és Dalmátországot meg Románia királyai. Németország, a világhatalom összeegyeztetné Európa érdekeit a keleti három faj: magyar, szláv és román aspirációival; e fajokat ő támogatná; az ő oltalma nélkül mindent halomra döntő fajharc törne ki ezek közt, míg Longyelország sorsára jutnának, a hatalmas Német- és Oroszország közt állva. E három királyságnak együtt kell szövötköznie. Austria német tartományai vagy külön, vagy Csehországgal együtt Németországba lépnének a habsburgok secundogeniturája alatt, s olyforma állást foglalnának el, mint Bajorország és Baden.

Ime mennyi mindenféle tervek valószínűsége küzdenek a poroszok Páris alatt. Hanem végtére is a német nemzet, a lengyelek és mások is üres tarisznyával maradnának; csak a nagy poroszok zsebe lesz tele, mert ez a burkias politika természete, s ezt a mostani diadalok után sem fogja önként megváltoztatni. Ezért jó lesz első sorban a németeknek, s utánok másoknak is részen állani, nehogy a szabadság fitogtatott szalagja a szolgaság nyűgüvé változzék a junkerek kezei közt — ha t. i. a sors továbbra is kedvezne az ő terveiknek.

Dupanloup egy levele.

(Vége.)

Hogy Poroszország ezen tanulságos történetét 1806-tól 1810-ig jobban megismerjem, átfutottam az akkori legyőzötték évkönyveit. A győzők jelentéseit ugyanis mindig némi bizalmatlansággal kell olvasni; míg a legyőzöttek igazat szólnak. Ezen történeti szakasz világosított fel engem s adott nekem erőt. Ajánlom azt mindazoknak, kiket hálszerencsénk látása nagyon is levert.

Ezen királynénak, ezen anyának, ki azt mondá: „Négy gyermekemnek élte kevésbé drága előtem, mint a haza becsülete,“ egy találkozására volt Napoleonnal. — „Ki indította őt arra, — szólta szigorúan Jena és Friedland győztes hadvezére, — hogy ellenem hadat viseljen?“

„Nagy Frigyes dicsősége, — válaszola, — ejtett illusioba hatalmunk fellett; mi csalatkoztunk.“ Ime ugyanez Franciaország története 1870-ben. Mi is, mi francziák, szintén csalatkoztunk; fegyvereink dicsősége va kitott el bennünket!

Pár évvel utóbb, midőn gyermekeivel szegényen, elhagyatva Moemelen élt, ezt írta atyjának, az 1810 ki győzöről szólva:

„Ez ember valóságos eszköz isten kezében arra nézve, hogy megsemmisítse a romlott hajtásokat, melyek a régi fa ágai közé vegyültek. De ő el fog esni. Egyedül az igazság képes fenállani. Ő mitsem gondol az emberek fájdalomai- val, ő csak saját nagyobbására gondol. Szerfe-

leti ambíciója lévén, a jó szerencse elvakította őt; ő minden mértéket elvesztett, s a ki nem tudja magát mérészkelni, szükségképen elveszti az egyensúlyt s elesik.

Én csak az istenben hiszek s nem a nyers erőben. S ezért hiszem erősen, hogy nem sokára jobb idők fognak bekövetkezni. Inkább élek kegyeren és sön, de megmaradok az igaz uton, s legkevésbé sem rettenek meg. Az a mi megeseit, annak meg kelle történnie. A gondviselés meg akarja újítani ez ócska világot. Mindezen események még nem elfogadható eredmények, de átmeneti lépések, azon feltétellel, hogy minden újabb esemény jobbnak, előkészültebbnek találandó. Ime ez, drága atyám, az én politikai hitvallásom.

A derék asszony, ki e szavakat írta, meghalt, mielőtt elérte volna az időt, melyben jóslata beteljesült. Ugy rémlik előttem, mintha kikelnél látnam sirjából, hogy ezt mondja fiának: „Az, ki nem mérsékli és a siker által elvakittatja magát, elveszti az egyensúlyt s nem cselekszik az örök törvények szerint.“

— S hogy egyszersmind Franciaországnak is elmondja: „Isten kiírta a redves ágakat. Ennek meg kelle történnie. Mi jobb időket fogunk látni azon feltétel alatt, ha minden pap jobbnak, készületebbnek talál.“

Bátor vagyok a porosz királynak átkáldani anyja leveleit; egyszersmind pedig bátor vagyok a nagyon is elbátortalanodott Franciaországnak Poroszország történetét emlékezetbe hozni.

Igen, isten kiírta a redves ágakat. Az, mi Franciaországban jelenleg veszendőbe megy, az nem Franciaország, az nem a nemzet; ha valami van, mi legyőzött, az vakságunk, gyengeségeink. Mi egy elaludt utazó társaság vagyunk, mely vezérével együtt az örvények közepette elaludt. Mi fel fogunk ébredni.

Mi ébredni fogunk, habár véres testtel, de új életre fogunk ébredni azon két feltétel alatt, ha az igazságot, erkölcsiséget, magunkévá tesszük.

Mi megszüntünk volt az igazságot mondani, s az erkölcsöt követni. Mindenekelőtt tehát tisztába kell jönni önmagunkkal, meg kell bánni hibáinkat s jobb utra térni.

Sokat beszélnek a latin faj banyatlásáról. Én e kérdést nem kutatom. Csak azt mondom: ha mi hanyatlásnak indultunk, ez nem azért van, mert katolikusok vagyunk, hanem azért, mert nem vagyunk eléggé azok; mert bennünk nem él őseink hite, azok szokásai és szigorú fegyelmé; mert mi sokszor félreértettük s elhagytuk missionkat; mert nem vagyunk többé a föld sava, a világ fénye! Justitia elevat gentes; miseros autem fecit populos peccatores.

És mégis, gróf ur, ne veszítsük el hitünket! Az embereknek is megvan a maguk idejük, melyet isten adott nekik; de fentartja magának azon időt, melyben a dolgok menetét saját belátása szerint intézi el.

Bármik legyenek is tehát hibáink és szerencsétlenségünk, nekünk istenbe kell vetni hitünket s a jó utra térnünk, hogy isten segítjen.

De legyen elég, mert még nem érkezett meg az idő, midőn ki kell mondani minden nagy igazságot. Páris és Franciaország minden gyermeke azalatt fel fog kelni s vissza fogják venni az ésa-

ki öröást. Én reszemről sohasem fogok megszünni imádkozni érteket, imádkozni Franciaországért, imádkozni a meghaltakért, a sebesültekért, özvegyekért és árvákért, katonák és önkéntesekért, ezen régi francia város, Orleans falai közt, melynek kebelében látott napvilágot a hajdani szabadító: Jeanne d'Arc.

Felix, orleansi püspök.

A csatatérről.

Tours, oct. 11. A 15-ik hadtest főparancsnoka Jolenti a hadügyminiszernek, hogy e hó 10-kén Artenay, hol a Longuevue-dandár és néhány század vadász állt, — tetemes porosz haderő által támadtatott meg, és általak el is foglaltatott. Reyan tábornok öt ezreddel, négy zászlóaljjal és egy öttagú ágyúval segítségre jött; csapatainak, miután 2 és fél óráig ellentálltak, az erdőbe nyomattak vissza, melyet a főparancsnok megszállva tartott és minden áron védeni fog. A poroszok, névszerint tűzéréség dolgában, tülerével voltak.

Berlin, oct. 11. (Hivatalos.) Versailles, oct. 11. Egy vegyes hadtest a Tann tbnok vezérlete alatt 10 én megverte a Loire hadsereg egy részét Orleansnál; 100 ember elfogatott és három ágyú vétett el. Az ellenség rendes hátrálásban vonult vissza.

A „Journ. Officiel“ oct. 2-ról a hadügyminiszernek egy jelentését közli, mely constatirozza, hogy Párisban 280,000 nemzetőr, 80,000 mozgó-nemzetőr és 20,000 szabad lövész van, kik közt fegyverek osztattak ki. Ezen kívül ott még 150,000 fnyi katonaság van.

Trochu tábornoknak egy napi-parancsa kijelenti, hogy a 13. hadtest sept. 30-án az ország előtt a sokáig előkészített hadállások megtámadásában való hevessége, s a visszavonulásban nyugalom és szilárdság által nagy dicsőséget szerzett magának.

Ducrot tábornok Párist léghajón elhagyta, hogy a Loire melletti hadsereg főparancsnokságát átvegye.

A „Lafayette“ gőzös New-Yorkból Brestbe érkezett és állítólag 150,000 fegyvert, 6 millió töltényt, 150 önkéntest és 4½ mil. kilogramm kétszeresültet hozott magával.

A „Journal Off.“ oct. 7-ről egy rendelet közöl, mely által a száz-testőr s az élite csendőr-század elbocsátatnak. A kormánynek egy kiáltványa közléseket tesz a megyében levő haderők szervezéséről. Már 2 hadsereg alakítottatott meg, melyek közül mindegyik mintegy 80 ezer főből áll. Egy, rendes csapatok, önkéntesek és mozgó-nemzetörökből álló harmadik hadsereg alakítása folyamatban van. Az ellenség által meg nem szállott megyékben 12- és 8 fontos ágyúkból álló 36 üteg, tetemes számú vontosvű 6 fontos ágyúk és számos hadiszerep állanak rendelkezésre. A tölténygyártás hetenkint 4—5 millió darabot szolgáltat.

Reyan tábornok a Tourny melletti ütközetéről a hadügyminiszerhez Toursba következő jelentést intézett. Chevilly, oct. 5-én esti 6 óra 5 perczkor. Ma oct. 5-én reggeli 3 órakor Chevilly-t elhagyva, három lovassági dandárral és csekély számú gyalogsággal Tourny felé tartottam. Minden dandár egy féltteggel birt. Este 7 óra tájban Chaussybe ér-

kezttünk, mely falu Tournyól mintegy 3—4 kilométerre fekszik. A 6-ik huszárezred körülvette ezen falut, és megtámadta az előőrséget, eközben a bajor királyi ezredből 5 foglyot kerített kézre. Az ellenség tűzérése, mely tíz, tizenkét fontossal birt, Tournyál vett állást, és nagy pontossággal lött a mi tűzéréségünkre, mely kilencz négyfontosból állott. A Longuevue dandár félttege már kezdetben demontiroztatott. A 6-ik huszárezredből két tiszt öletett meg. Loytet századparancsnok és de Bourgoing hadnagy vesélyesen megsebesültek. Az ellenség által jól intézett tűz dacára is az előnyomulás folytatottatott. Az ellenség lovassága, mely 4—500 emberből állott 2000 gyalogossal egyetemben, kényszerítettett Páris felé visszanyomulni.

Mi Tournyul 3—4 kilométerre tldözttük. Még néhány golyót intéztünk az ellenség irányában, ezután megállottam a csapatokkal, melyek különben is igen fáradtak voltak. Michel dandára éjjel óta, a többi dandárok 3 óra óta folyton előnyomultak; a katonák, ugy a lovak is ezt idő óta mit sem ittak. Ezután visszavonultam Tournyba, hol megtudtam, hogy Albert század meiningeni és a század altenburgi hercegek 8 napig tartózkodtak itt, és csak reggel 8 óra tájban hagyták el Tourny, midőn mi azt megtámadtuk. Artenayba küldtem ezután 147 tehenet és 52 birkát, mindezt az ellenségtől vettük el. Ez utóbbiról részletes tudósítást küldök, mihelyt lehetséges leszzen.

London, oct. 10. Bernstorff porosz követ, oct. 8-ól Granville lord miniszterhez intézett sürgönyében fentartja abbéli állítását, hogy a brit semlegesség Franciaország felé hajol, miután szeptember 30-ka óta 100,000 db fegyvert szállítottak Angolországból Franciaországba, a birminghami és londoni fegyver-gyárak éjjel-nappal dolgoznak, a vámhivatalnokok mindente szabad kivitelre engednek. Anglia egy nagy arzenálja Franciaországnak. Németország nem hisz Anglia béke kívánataiban, miután Anglia az ellenségeknek módot nyújt a háború meghosszabbítására.

Berlin, oct. 11. A hiv. ujság tegnapi kiadásában a kormánynek több kabinethez intézett emlékiratát közli, melyben mondatik: A francia kormány elvetette a németek által a fegyvernyugvás iránt kieszabott feltételeket, mi által kimondatott a Franciaországra nézve reménytelen harcz folytatása. — Az emlékiratban a francia kormány felelőssé tétetik Páris bevételének azon kimaradhatlan következményeért, hogy száz meg száz ezer ember fog az éhhalál áldozatául esni, miután maga a francia kormány megakasztotta az élelemszállításra szolgáló utakat.

Ha a „Journal de Liège“ egy Givetből kelt iratában jól van értesülve, ugy Mezières és Rocroy erődök igen jól vannak felszerelve, s élelmi szerekkel bőven ellátva. Mult szombaton 20 vasuti kocsi ment Givetből Mezièresbe, felve golyókkal s puska-porrall, 9 waggon pedig szalonnával volt megrakva. Givetben, mint mondják, vagy 100 gözmozdony van együtt. A francia keleti vasutársulat készlete állítólag 1000 mozdonyból, 4000 személy- és 20,000 teherszállító kocsiából áll; a poroszok kezére 800 waggon és 20 mozdony került. Ha ezen adatok nem tultoztak: ugy a poroszok a kisebb várak közelében még mindig nagy hadiszakmányokra tehetnek szert.

Szép volt Keantól az, hogy boldog napjában sem feledkezett meg az ő Tid-jéről (Tidewell); az nem volt meglepő, hogy anyja ekkor megemlékezett fiáról. Csakhamar 21 font évpénzt szerzett magának tőle, s egész rakás álokokat küldött nyakára, koldulni.

Kean jelleme ez új pályán is vegyülékét képezte a nagynek és aljannak, s legtöbbször rosz szenvedélyei uralkodtak rajta. Családja története oly szomorú, hogy azt kellene óhajtannuk: bár csak szini működése maradt volna fenn az utókor emlékében; mert bár Máriaának megvolt külön fogata, s Károly Etonban tanult, de azért Kean rosz férj és rosz apa volt. Ms. Coxal szerelmi viszonyt kezdett, elvált súlyosan megbántott nejtől, folytonos kicsapongásnak adta magát, oktaian utazást tett Amerikába stb., mindezt csak azzal lehetete mentegetni, hogy tele volt a feje.

1828. januárban jelent meg ismét az ő régi londoni szinpadán, mint Shylock s ezek és ezek üdvkiáltása üdvözlé. A nézők azt hitték, hogy még mindig a régi; de a színészek jobban meg tudták itélni, az ő figyelmüket nem kerülte ki a lázas hév, melylyel játszott, s tudták azt is, mi okozta e láz. Ezután nem játszott egyformán jól, elveszté erejét, ivott szakadatlanul. Legjobb barátjának egyik darabját bukttatá meg, mert rézegen lépett a szinpadra. A halált kelle maga előtt látnia, s csak ekkor hivata magához nejt s kérte: fedje el hibáit, bocsásson meg neki. A nő eljött és Tid-del ketten ápolták Keant halálos ágyán. 1833. május 15-én halt meg Kean, nem hagyva nejeire annyit, hová fejét lehajthatná. Ez a férfi, ki csupán Angliában kétszáz ezer fontot (2 millió forint) vett be, eladósodva halt meg, s hitelezői elkoboztaták az egész hagyatékot. De azért Kean neje nem szenvedett szükségét, fia jól gondoskodott róla. Hová lettek ama roppant összegek, melyekkel egykor az apa birt, senki sem tudja.

TÁRCZA.

Kean Edmund.

II.

(E—A.) Az első fényes siker óta Kean vas-szorgalommal tanult és dolgozott: hűz előadásra szerződötték a yorki színházhoz; Shylockot oly eredeti és szelleműs felfogással adta, merőben eltérve a hirneves Kemble és Cooke alakításától, hogy Miss Tidswell is bámulatra ragadta. Kean yorki fellépésével kezdte meg vándorszínészi pályáját. Richardson társulatához vetődött s ott találta anyját, a ki ez összetalálkozást ültéle hasznára fordítá: véle árultatá hajkenőceit, hajkeféit és egyéb készítményeit; sőt arra is felhívta fiát, adja át neki összes keresményét. De Kean erre nem állott reá s így összezecivódtak, ő elmondta véleményét, mire anyja megátkozta, elkergette.

Mint vándorszínész azonnal boldogult. Richardson rögtön belátta, hogy rendkívüli lángészre talál s az új tagot fölléptette Windsorban a király előtt. Ezzel kezdődött Kean életének egyik titokteljes szakasza. Azt állítják, hogy ez idő alatt a híres etoni iskolát járta; de ez alig hihető, mert beszéd közben használt rosz deákésága s hasonló angol levél iralya sehogy sem bizonyít az etoni tanoda látogatása mellett.

Tizennyolcz éves volt, midőn, mint komikus ismét felútt a vidéken, s mint igazi vándorszínész, hol itt, hol amott működött. E közben oly rendkívüli tehetséget, eredetiséget és sokoldalúságot tanúsítá, hogy nézőit csaknem kőbálványokká változtatá a bántulat. Talentuma fényes volt és kedveltető, de jelleme tudorító. Sok adomát halani róla, azon időből, midőn nagy tehetséget kifejté; a legtöbb azt bizonyítja, hogy vad, csaknem állatias volt. De soha sem szűnt meg remélni, hogy jövőre ő lesz művészetének legnagyobb mestere.

„Nem tanult, de szajkó módon kinódott, mint azt színész még soha sem tevő“, mondá később neje.

Hűz éves korában vette nőül Miss Chamberst egy jó családból való színésznőt, ki akkor 29 éves vala. Az igazgató azonnal felmondott, mert — ugymond — mint nős nem gyakorolhat többé vonzerőt a közönségre. Hat évig sok nyomort állott ki az ifjú pár, gyakran a szó teljes értelmében éheztek. De Kean Edmundot semmi sem törhette meg, még a boros kancsó iránti szeretete sem gátolhatta a haladásban. Az önismeret ritka bizonyítványát képezte a tény, hogy míg egy vidéki városban egész héig játszott egy guineáért, a Londonból kapott megbírást elutasítá, mert tehetsége még nem ért meg, s Anglia legműveltebb közönségének bíráló szeme megzavarná őt a kifejülésében.

Egy eset mutatja, mily szomorú állapotok közt élt akkoron.

Egy júliusi napon, reggel 4 órakor elindult Birminghamból, hogy Swansea-ban fellépjen. Kétszáz mértföldet kelle gyalogolnia minduntalan attól tartva, hogy felesége az útban lebetegszik. Szívesen hagyta volna őt Birminghamban, de ott egy rakás dühös hitelezője volt, s így a nőnek követnie kelle férjét. Naponta 12 mértföldet gyalogoltak, azzal szaporitván csekély pénzöket, hogy magánházakban előadásokat tartottak; így érték el végre Swanseaba, hol egy hétre 8 shillingért bérelt ki két kicsiny, téglával padolt szobát. Itt született első fiok Howard, itt kelle a nőnek Kean borzasztó durvaságait kiállani, mert miután csak másodszerreket adtak neki, mindig dühösen és ritkán tért baza józanon.

A család annyira elnyomorodott, hogy gyakran alamizsnából kelle élniök; de Kean mégis könnyebben tűrte ez életet, mint Howard kedves fia halálát, kinek később öccese született. Irlandból Skóciába, innen Angliába vándoroltak, hol Kean szerencsésen összetalálkozott régi barátjával dr. Druryval. Ez rögtön folyamodott a Drury-Lane

színház bizottsághoz, de barátjának e lépéséről mit sem mondott. Kean egyelőre beállott volt egy kisebb londoni színházhoz. Midőn 1814. január 22-kén kisétált, egy vele találkozó ismerőse szerencsét kívánt neki. Kean nem tudta, mihez kívánhat ismerőse szerencsét. Ekkor az őt egy utcaszöglethez vezette, melyen a Drury Lane színház szinlapja vala kiragasztva, s reá mutatott a szinlap alján olvasható hirdetésre: „Szerdán fog Kean úr e szinpadon legelőször föllépni a velencei kalmárban, Shylock szerepében.“

Senki sem figyelmeztetett a szegény színésze-re, és kevés barátai voltak. Egyedül állott, midőn január 26-án rohammal hódítá részére a közönséget, s élete szerep álmát valósítá.

Csodálatot alkotott, a siker hallatlan vala. Alig hallgatott színésztársai magasztaló üdvözleteire, kirohant a színházból, fatva haladt az omló esőben hazafelé, felsietett a lépcsőökn s felrántá az ajtót. Neje elébe sietett, Keannak nem kelle szólania, sugárzó arca mindent elmondott: mindketten zokogva sirtak örömlükben. Végre felkapta kis fiát a bölcsőből s így kiáltott fel: „Károly, te Etonba megy tanulni, Maria, te saját fogatoddal fogsz járn!“ Hirtelen elhallgatott, elsápadt s töredezett hangon dörmög: „Oh! ha Howard ezt megérhette volna!“

Kean napról napra inkább tisztelték, mind gazdagabb lett; s a gazdagok bámulták, a tömeg őszintén tisztelte. Valahányszor föllépett, a színház zsufolva megtelt, s az egykori utcai komédiás a legfőbb körökben kedves vendég vala.

De itt nem igen jelent meg gyakran, mert gyűlölte, az irigység, gyűlölet- és közönybe burkolt művelt osztályt. Egy közönséges kocsmá in-kább vonzotta őt magához, mint a főnemesség pompás palotáit, a hol azon urakkal találkozt, kikről azt szokta volt mondani: „Minderről beszélnek, politikáról és egyéb oktalanságokról, a mihez én nem értek, de ha a szinbázról kezdenek szólni, akkor irtózatoss esztelenségeket fecsegnek össze.“

A francia kormány proklamációja.

A „Moniteur Universel,” a tursi delegált kormány közlönye, okt. 3-án következő proklamációt tett közzé:

A nemzeti védelem kormánya a francia néphez.

„Francziák!

September 8-án az egész, Párisban székelő kormány, következő szavakat intézett Franciaországhoz, melyeket idézni kötelességünknek tartjuk:

„Fel kell világosítani Európát; hadd tudja kétségbevonhatlan bizonyítékokból, hogy az egész ország velünk van. Kell, hogy a benyomult ellenesség nem csak egy roppant, inkább balai mint megadni kész várost, hanem egy egész felkelt, szervezett, készült népet találjon utjában, végre egy oly testületet, mely minden baleset dacára mindenható elvihesse a haza élő szellemét.”

Szívünk ezen sugallathoz, melyben csak az általános gondolat tükröződött, egy rendelet volt csatolva, mely vasárnapra, october 16-ára, a nemzeti alkotmányozó gyűlés megválasztása végett összehívta a választó kolegiumokat.

Ti tudjátok, hogy az összehívás előbbre tetetett és oct. 2-ára határozatott. A kormány azt hitte, hogy a mi kedves Jules Favre fúnk a porosz királynál teendő hazafias lépéssel, azon törvényre támaszkodva, mely az egész nép akaratának kifejezésére határozott napot közelebb hozta, az ellenségben azon bizalmat fogja kelteni, melyet nemzetünk lojalitása követel, és hogy a párisi nép közfelkiáltása folytán megalakult, és minden polgártársaink által oly bámulatosan elfogadott kormány tagja a neki tartozó tisztességes fogadtatás ban fog részesíteni.

Már semmi ok sem forgott fenn többé a két nagy nemzet közötti küzdelemre; egész Európa tudja a törvényhozó test vitáiból, hogy a mostani nemzeti védelmi kormány összes tagjai ellentették a vérmes háborút, mely tisztán dynastikus érdekben egy zsarok vétkes dicvágya miatt határozatott el. Annyi hősiesség után, minő ez óriás küzdelemben mindkét részről tanúsított, a porosz királynak nem volt több lelkizendő ellensége.

De habár a nemzeti védelmi kormány tudja hogy Jules Favre minden, — állását és hírnevét megilletve tekintettel fogadtatott a porosz miniszter által, ti fájdalmas méltatlankodással fogadtátok Bismarck ur feltételeit. Páris, felháborodva és ostrom által fenyegetve, csak védelmére gondolhatott; rettentetlen polgárai fegyvert kívántak a küzdelemre és nem urnákat a szavazásra. A választások elnapoltattak és a felszerelt Páris minden nap egy egy erélyes katonát mutat nekünk mindenik polgárában, kik mindnyájan egyetlen odaadással veszik körül a nemzeti védelmi kormányt.

Nekünk jutott a megtiszteltetés a kormányt képviselhetni, mely e percben nem szólhat Franciaországban, melyet mi bálványozunk.

Annak és a magunk nevében lépünk ma polgártársaink elé, őket a köztársasági élet legfontosabb tényére felhívandók.

Nyilatkozzék az általános szavazat; ismertessék és hirdettesék ki a nép óhaja; egyesüljön egy nemzeti alkotmányozó gyűlés. Vajha még azon közel nap előtt, melyen a köztársasági kormány azt egybe fogja hívni, az események és a párisiak vitátsága meghozhatná a szabadulást! Ha még folytatnunk kell a harcot, négy maga a gyűlés lehelle a Páris felmentendő seregbe a hazafias és a becsület szellemét, mely azt lelkesítendő; lássa az ellenség, hogy csak ugyan az egész francia nép, mint egy ember indul drága hazánk megtámadója ellen. „Polgárok, ti az általatok teendő választások fontosságát átlátjátok. A legnagyobb szabadság lesz nektek engedve; semmiféle tekintély nem akar elhatározástokra nyomást gyakorolni; a hivatalos jelöléseket a közmegejtés érte. Tanácskozatok azon két hét alatt, mely a képviselő választás szervezésétől még elválaszt titeket, zavar gát, viharos gyülekezések nélkül. Soha a nemzetek történelmében komolyabb és tüneményesebb helyzet nem jelentkezett. Franciaország meg fog felelni a rendeltetésnek, melyet szavazata meg fog állapítani.

A képviselők, midőn fájdalmas részvételüket fogják nyilvánítani az ellenség által visszatartott polgártársaink iránt, annál inkább érzendik a dicső kötelességét, melyet nem csak a maguk nevében, hanem a távollevők helyett is kell teljesíteniük, kik, mivel nem gyakorolhatnak oly hatalmat, mely kezeik közt oly üdvös volna, azokra bízzák azt, kiket polgártársaik a legméltóbbnak nyilvánítottak.

Hatósági élet.

Külföldi ügye. D.-Sz.-Márton, oct. 10. 1870. — E megye rendes évnegyedes bizottmányi gyűlését — mely némileg a f. hó 1-én tartott rendkívül gyűlés folytatásának tekinthető — megnyitván főispán ő méltósága, mindenekelőtt a leérkezett törvényekket olvastattak föl és hirdették ki. Ezután a közigazgatási kérdéseknek jövő 1871-dik évre leendő — a mai tülésre halasztott — megállapítása jött szónyegre, valamint több keblti ügyek, mint utak, a családviszonyokra vonatkozó sza-

bály is, melyek vita nélkül elintéztetvén, az treeségbe jött főorvos és mérnöki állomások betöltése hozatott szóba, minek folytán az elsőre Felzege János, a másodikra Losonczy Dénes általános szavazattal kikéltattak. Ezt követve a főbírói állomás betöltése fölötti kérdés, mikoron is föllovasván főispán ő mlga a candidatusok névsorát, képviselő Szilágyi Lajos ur nevét kibuzatni kérte, és visszalépett. Ez alkalommal egy heves intermezzo jött közbe, melyet H. Gy. indítványa idézett elő. E szerint a lemondott, becsületes és szoplóten, hosszas szolgálattal a köztisztviselést kiérdemelt Földváry Ferencz ur lett volna hivatalának újbóli elfoglalása végett, megtalálendő; de a mely eljárás épen a tisztelt, elismerés és a lemondás indokai teljes méltánylása folytán elfogadható nem levén: főbíróvá közfelkiáltással Pócsa József választott meg, kinek multja kielégítő kezességét nyújt jövőjére nézve, miután azonban ez azon nézetet nyilvánította, hogy az ily általános nyilvánult közöbajtás előtt megbajlik ugyan, de a választási törvények szabályait szem előtt tartván, a megdönthetetlen többség szabatos nyilatkozását szavazásában látja, minél fogva szavazást szorgalmazott; de a bizottmányi gyűlés újból is ily általános nyilatkozott felkiáltásában, miszerint tisztán hivatott levén, hogy egyetlen ellenszavazó sincs, a közbizalom e fényesen megtisztelő szavának engedvén, azt elfogadta a nagy számmal megjelent b. tagok örömnnyilvánításai között!

Még hátra volna, hogy az említett intermezzonak némi jeleneteit adjam elő, s eseteljem a kérkedő önhittségnek Estremosnái vesztett csatáját, de tekintve az összeolvadás, a közgyegetérésre oly önkéntesen előkészített fényes sikert, — tekintve, hogy jobb és balpárt annyira átértették a jelen komoly viszonyok súlyát, miszerint habozás nélkül állíthatni, mikép itt e bizottmányi gyűlésen egy párt volt jelen, mely az egyetértés alapján a békés fejlődés által ígér egy e megyének, mint a hazának jobb jövőt, mely egyedül üdvözök célra képviselő Elekcs György is önérdéken a szennvedélyen fölfelemelkedve, számos követőivel nemesen teljesítvén kötelességét — mellözendőknek véltém. De a főispáni megnyitó beszédre valóben nem is fel lehetett másként e megye biggad, és hazafias gyűlése. Volt még végül egy indítvány, mely szerint a törvényeségi tagoknak, tekintettel a köz-igazgatási hivatalnokok felemelt fizetésére, csekély fizetésök némi kárpótlásul, — a drágaság szempontjából segély volna a kormánynál kieszköz- lendő: de e mely részvételre nem találván egyszerűen vissza utasított. Reméljük azonban, hogy a törvényeségi tagok rendezése későbbben állván, a törvényeségi tagok igazságos kérése rövid időn méltánylásra találandó.

A föllebbiekből kitűnik, hogy az ez alkalommal lefolyt bizottmányi gyűlésen annyiszor fölem- litett új aera — csakugyan való, s hogy ezen új aera szerencsés megnyitásában a kinevezett főispán ő méltóságának is, eléggé nem méltányolhatólag, kitűnő érdemei vannak — elvitázzhatlan; mind ezekben nagy részök van az e megye minden részéből egybegyűlt biz. tagoknak is, kik a kívánt cél sikeresítésére oly határozottan sorakoztak, miszerint jogosítva vagyunk hinni, hogy megyénk ügyei megoldásában ezután kellő egyetértéssel fogunk haladhatni; de az oroszlánrész a nm. belügyminiszter uré, a főispáni kinevezésben eltalált szintoly tapasztatos, mint szerencsés választásánál fogva. Itt is jogosan mondhatni el, mikép az egyenlenségtől az egyetértésre egy lépés van!

A tárgyeozat lejártaival főispán ő mlga a gyűlést a szokatlannal felette számos bizottmányi tagok eljenzéseit közt zárta be. A gyűlésezést követett díszbeidéket is körül lengte az egyetértés és kedélyesség nemesebb szelleme.

Post tantas tamque repentinus rerum permutationes — még csak annyit: hogy nem hive meggyéjenek, sőt honának sem az, ki jelen napokban nem nyújt olajgot a békés egyetértés koszorujához, még akkor is, ha az olajg ár: áldozat és önmegtagadás volna! Ép azért meg fogják az olvasók bocsátani, hogy a futólag említett intermezzo hevét a függöny alatt, s a sorokközöttieket is érintetlen hagyom.

K. O.

UJDONSÁGOK.

— Gr. Péchy Manó köztisztviselthen álló királyi biztosunk f. hó 12-én este szerencsésen hazakerkezett és az indóháznál városunk derék polgármestere, számos városi képviselő és más notabilitások által fogadtatott.

× Horváth Boldizsár igazságtgyér ő n. méltósága hir szerint ma vagy holnap városunkba érkezend.

(—) Király ő felsége (mint a hiv. lap jelenti) f. évi július 24-én kelt legfelsőbb elhatározásával a magyar művészi ösztöndíjakat évenként 420 forinttal: Freceskay László és Spányi Béla festész-növendékeknek, és Szász Gyulának, a bécsi ca. kir. képzőművészeti akadémia szobrász-növendékének adományozta.

(—) Gr. Andrassy miniszterelnök, mint újaban megbízható forrásból értesültünk, nem fog Teresbe menni, hanem a fővárosban időzend.

(—) Gr. Andrassy Gyula miniszterelnök — miként jelentük — a fővárosba megérkezvén, el-

nöktele alatt e hó 11-én este miniszteri értekezlet tartatott, melyre több párttag is hivatalos volt; az értekezlet tárgyát a legközelebbi teendők feletti tanácskozás képezte.

(—) Törvények és törvényjavaslatok iránti csereszívony. Mint nem egészen érdek nélküli dolgot közöljük betűsorban az államok és saját törvényhozással bíró cantonok és városok jegyzékét, melyek eddigelé a törvények, rendeletek s törvényjavaslatokra nézve velünk csereszívonyba léptek, mint következők: Aargau, Angolország, Ausserbodeu, Anhalt-Dessau, Baden, Bajorország, Basel-Land, Basel Stadt, Belgium, Bern, Brema, Észak-német szövetség, Franciaország, Freiburg, Genf, Glarus, Graubünden, Hamburg, Hessen, Holland, Innerhoden, Luzern, Neuenburg, Nidwalden, Obwalden, Olaszország, Oroszország, Portugal, Reuss-hercegség ifj. á., Schaffhausen, Schweiz-szövetség, Solothurn, Spanyolország, St.-Gallen, Svéd-Norvég birodalom, Szászország, Tessin, Thurgau, Uri, Wadt, Wallis, Württemberg, Zug és Zürich. Ezekon kívül megígérték a csereszívonyba lépést: Braunschweig, Lübeck, Poroszország, Oldenburg, a két Schwartzburg és Reuss-hercegség id. ág. — Végre megjegyezzük, hogy Orosz- és Bajorország régebbi törvényeit és javaslatait is megígértvén, viszonozásul az összes magyar törvényeket megkapták. —r.

— A „Figaro“ érdekes adomája. Egy amerikai társulat azt az ajánlatot tette a francia kormánynak, hogy ha kellő költséggel ellátatik, befogja Bismarck grófot elevenen egy vaskaliba, mikor is a népcan lehetne őt mutogatni intésül és szomorú példaadásul. Miután pénzben nem lesz hiány, kérdés: elengedi-e magát fogadni Bismarck az amerikaiak által, hogy így fenevad sorsára juttassák.

(—) A francia és porosz párt között Pesten mult vasárnap élénkebb jelenetekre került a dolog a redoute termeiben. Az ugynevezett sétatangversenyeket nyiták meg, s az előadás programjának utolsó pontját, a „Die Wacht am Rhein“ induló képezte. Midőn erre került volna a sor, a teremben roppant zaj támadt. A közönség, mely többnyire férfiakból állt, két pártra látszott oszolva, s az egyik túllármáznai igyekezett a másikat. A német párt tapsolva és hozozva „a német dalt“ követelte, a francia párt feldörgő éljenivel a Marseillaist hangoztatá. A roppant zaj perozekig tartott. A katonai zenekar ugy segített magán, hogy elhagyta helyét, eltávozott a teremből; — mindkét párt aztán nagy nehezen megnyugodott, hogy sem „a németek“ ne hallják a „Die Wacht am Rhein“-t, sem a „francziák“ a Marseillaist.

— A „Hilaria“ című kolozsvári daley-let ez évi ötödik daleyestélyt szombaton, 1870. október 15-én fogja a város vigadó termében megtartani. Műsorozat: 1) Tafellied v. H. Benicke. 2) Népdalok a) Fekete szem éjszakája. b) Eladó leány. 3) Der Münch Lied fűr Bass v. Mayerbeer. 4) Eine Maiennacht v. Frz. Abt. 5) Duett v. Lango fűr Tenor u. Bass. 6) A leányka kertbe indul, Tern Károlytól. 7) Ständchen, solo Quartett v. J. Jakobi. 8) Volkslied a) Das Blümlein auf der Haide. b) Im May. 9) Cserebogár Zimay Lászlótól. Kezdeté fél 8 órakor. Az egyleti bizottmány.

Színház és művészet. Oct. 9-én. „Parlagi Jancsi“ kitűnő szabatossággal adatott. Oct. 10-én. „Szép Galathea.“ Színházunk újonnan szerződtött buffoja, Marcel ur mutatta be magát köz- tetszéssel. „Pajkos diákok“ ban Szerbovszka k. a. lépett fel először, kiről már szólottunk. Oct. 11-én „Nőrálom“, melyben színházunk előnyösen ismert tagjai sokott jó sikerrel mtűködték.

Oct. 12-én itt először: „Mérget ivott“, eredeti vigjáték, írta Szigethi József. Mai napság, midőn az irói tehetségek nagyrészt a politika terén működnek, nem igen válogathatunk az eredeti színművekben sem. Ez okból néha a színigazgató indítatva érzi magát, hogy oly darabokat adjon elő, melyek máskor a rostan kiestek volna; a criticus pedig néha elnémm, hogy ne lankaszsa az ügy is lauyha buzgalmat. Szigethinek e most adott darabjáról szólva, örömmel sorozhatjuk a kivételek közé. Alapeszméje bárha nem éppen új, de szerencsésen van kidolgozva. A komikum Kátainé (Fehérváriné) aristokratikus puffeszkedése és Ákos (Prielle) gyávaságában van. Ama gombkötőből fel- emelkedett gazdag arisztokrata nő tiltja Ákos unokaöccsének, hogy folytassa viszonyát Baekendorf Rózával (Markus Anna), ki „csak polgár leány.“ Ákos imádja Rózáját, de rettenetesen nagynénjétől, egész darab alatt folytonos küzdelemben, habozásban él, s néhol egész bárgyasággal vezeteti magát, hol Jámbori (Takács), hol Julis (Dancz N.) szobaleány által. Kátainé a darab végén kiábrándul. Ákos feleségül veszi Rózákat. De a menyegző alatt se jobb, mint előbb volt. A néző önkénytelenül azon gondolatra jő, hogy tán valaki más, például Jámbori, ki annyit lótot futott, jobban megérdemelte volna a kedves menyasszonyt, mint ama kamaz. A darabon látszik, hogy szerzője ismeri a színpadot, nagyon ügyesen scenirozott. Az egész vigjáték élénk, eseménydús; legnagyobb hátránya a hosszadalmasság. A színészek is érezték, hogy olyan darab van kezeik között, mely megérdemli a fáradságot, több gondot fordítottak szerepeikre. Így aztán az előadás összevágó volt. Takács, Fehérváriné jól játszott. Prielle egészen át volt havta

szerepe által, mintegy fölmelegedett és látszott hogy jellemet kíván teremteni. Nem is volt törekvése sikertelen, különösen pár jelenete dicsőretet érdemei, hanem tulzásában néhol a „zárjai kaland“ hőseire emlékeztetett. Nem hagyhatjuk említés nélkül Markus Anna fiatal kezdő színésznőt sem, ki a szende polgár lány (Róza) szerepét játszta. Bár a színpadon még nem eléggé otthonos, mozdulatai még nem elég szabatosak, könnyedek, visszatetszők sem voltak, mi már magában kezdő színésznőre nézt előny. Szavaltala szintén kielégített, csak kissé több élénkségre törekedjék előadásában. Nem mondjuk, hogy jobb kezekre nem lehetett volna bízni e szerepet, de mindenesetre élvezhető volt. Csak kitaratás, bizonyára kinövi magát. De Dancz Nina (Julis) rendkívül ügyes szobaleány volt, méltán részesült tapsban. — Ugyanez este adatott elé gr. Fredro remek „Egyetlen lány“ című vigjátéka is szép eredménnyel.

Oct. 13. „Matrózok a földéltre“ és „Fehér Oihello.“

— Színházi újdonság. Ma kerül színre először Orsini Izabella legújabb dráma 5 felv. írta Mosenthal, fordította Szarvas Gábor, melyre a t. közönség figyelmét felhívjuk.

Legújabb táviratok.

A „K. Közlöny“ eredeti távsürgönye.

Feladatott Pesten okt. 13-án 7 ó. 40 p. estve. Érkezett Kolozsvárra okt. 13-án 10 ó. 30 p. estv.

A porozsak Mont-Valleriennél október hetedikén (?) jól megverték, Versaillesbe hátráltak. Londoni hangulat porozsellenessé válik angol-belga semlegesség gyanúsításáért. Berlinben Garibaldi beavatkozását nemzetközi jogellenesnek tekintik, az ősz herost rablónak czimezik. Florenczben Thierst a király elfogadta.

Berlin, oct. 12. A mai „Staatsanzeiger“ a Páris előtt lévő német hadsereg helyzetét és annak támadási esélyeit véden szemügyre, ezeket mondja: A háborúnak Párisban kell bevégeztetnie, és a békének ott kell előszabatnia. A támadás végetti előkészületek időrablók ugyan, mindamellett a német hadviselés célja: Páris lehet idő-es emberveszteséggel bevenni, — igen nehéz, és ezen nehézség elhárítása iránti biztosítása jogosult.

Berlin, oct. 12. (Hivatalos.) Versaillesből jelentik e hó 11-ről: A Tann féle bajor hadtest Albert hg. és gr. Stollberg lovassági hadosztályaival, e hó 10-én megverte a francia hadosztályt Arternaynál; mely alkalommal 3 ágyut, 2000 foglyot keritettek kézre; a mi veszteségünk 110 ember. Orleans bevételé közelebből várható. A rajnai hadosztály 10-én Cherizynél 4000 mozgó-nemzetőrt tüzött Euren át, tetemes veszteséggel. — Páris alól semmi újsg.

Hamburg, oct. 12. A francia flottának Helgolandnál megjelenése következtében a hajók iránt tett rendelkezések visszavétettek. A blokade megújításától félnek.

Tours, oct. 12. Az ellenség Dreuxba szorítottat vissza. Egy ellenséges kémzemléző csapat Montdidierig haladt előre; azonban a nemzetőrök és franc-tirenők közeldétre visszavonult.

Flórencz, oct. 12. Porosz reclamatio folytán azt válaszóla az olasz kormány, hogy Garibaldi többé nem olasz tábornok. Ő csak mint matagember ment Franciaországba. Garibaldi Menotti is megérkezett Marsaillebe.

Hamburg, oct. 12. A „Hamb. Corr.“ közli Altonából, e hó 11-ről, hogy a francia flottát Helgolandtól 18 mértföldnyire látták. A katonai hatóságokat figyelmeztették, nehogy meglepsessenek. SzentPétervár, oct. 12. Az „Independanc“ nak a szabadságosok azonnali behívására vonatkozó hire teljesen alaptalannak mondatik. Az összes sajtó igen békésen van hangolva.

Róma, oct. 12. Lamarmora tábornok ide érkezett és egy proklamációt adott ki, mely a plebeicum eredményét hangsúlyozva, azt mondja, hogy ez a nemzeti épület megkoronázása. A proklamatio továbbá a kormánynak azon akaratát adja tudni, hogy a pápa, egyházfeljedelmi jogainak gyakorlása végett korlátlan szabadságában meg-hagyassék.

Chalons, oct. 9. Az ostromló tüzérség örkisérété 2000 szabadvadász a Nantewille-ből Meauxba menő országunon megtámadta. A porozsak ve- tesége jelentékeny.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Octob. 14-én: 5%, Metalliques 100 frt 56.65. 5%, Nemzeti kölcsön 100 frt 66.20. Kamat 56.65. 1860. Kölcsön 91.80. Bankrézsvény 708. Hitalintézetű részvény 200 frt 253.30. London 10 ft st. 100 frt. 23 1/2, kr 124.30. Ezüst 122.—. Cs. királyi arany 5.95%₁₀. Napoleonor 20 fran. 9.94.

Földtehermentesítési kötvények: Magyar 78.—. Temesi 76.50. Erdélyi 75.—. Horv.-Slavon 79.—.

Tulajd. és felelős szerkesztő: Sándor József.

A közönség köréből. *)

Magyar-Ujfa'u, (Dobokamegye) sept. 30. 1870. Tisztelt szerkesztő ur! Engedelmevel, a mi megyei alkotmányos életünkben, néhány felvonást bátor vagyok felmutatni, ugyanis:

*) Az e rovatban megjelölt cikkekért csak a sajtó-hatósággal szemben vállal felelősséget a Szerk.

